

OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER
FOR HUMAN RIGHTS

המלצה כללית מס' 29: סעיף 1 א' לאמנה (ייחוס משפחתי): 1/11/2002

Gen. Rec. No. 29. (General Comments)

ראשי התיבות של שם האמנה: CERD

המלצה כללית מס' 29

סעיף 1 א' (ייחוס משפחתי)

(המושב ה-61, 2002)

הוועדה לביעור האפליה הגזעית

מזכירה את תנאי ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, ולפיהם כל בני האדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם והם זכאים לזכויות ולחירויות שנקבעו ללא אפליה כלשהי, לרבות גזע, צבע, מין, לשון, דת, מוצא חברתי, ייחוס או מעמד אחר,

מזכירה גם את תנאי הצהרת וינה ותכנית הפעולה של הוועידה הבינלאומית לזכויות האדם, ולפיהם מחובת המדינות, יהיו אשר יהיו המערכות הפוליטיות, הכלכליות והתרבותיות הנהוגות בהן, לקדם את כל זכויות האדם וחירויות היסוד ולהגן עליהן,

שבה ומאשרת את המלצתה הכללית מס' 28 שבה הביעה הוועדה תמיכה מלאה בהצהרת דרבן ובתכנית הפעולה של הוועידה העולמית נגד גזענות, אפליה גזעית, שנאת זרים ואי־סובלנות הקשורה בכך,

שבה ומאשרת גם את הגינוי מהצהרת דרבן ומתכנית הפעולה לאפליה לרעה של אנשים ממוצא אסיאתי ואפריקני וממוצא ילידי או אחר,

מבססת את פעולתה על הוראות האמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית, החותרת לבער אפליה המבוססת על גזע, צבע, ייחוס משפחתי או מוצא לאומי או אתני,

מאשרת את עמדתה העקבית של הוועדה כי במונח "ייחוס משפחתי" בסעיף 1 א' לאמנה אין היא מתייחסת רק ל"גזע" וכי יש למונח זה משמעות ותחולה המשלימות את הטעמים האסורים האחרים לאפליה,

שבה ומדגישה כי אפליה על רקע "ייחוס משפחתי" כוללת אפליה לרעה של חברים בקהילות המבוססת על ריבוד חברתי כגון קסטה ומערכות מקבילות של מעמד העובר בירושה, מעמד אשר מבטל את ההנאה השווה שלהם מזכויות האדם או פוגע בה,

מציינת כי קיומה של אפליה כזו הוברר כשהוועדה בחנה דוחות של כמה מהמדינות שהן צד לאמנה,

לאחר שערכה דיון ממוקד בנושא אפליה על רקע ייחוס משפחתי וקיבלה מידע מחברים בוועדה, מכמה ממשלות ומחברים בגופים אחרים של האומות המאוחדות, במיוחד ממומחים המכהנים בתת-וועדה לקידום זכויות האדם והגנה עליהן,

לאחר שקיבלה ממספר רב של ארגונים לא ממשלתיים ואנשים פרטיים העוסקים בנושא ראיות נוספות בעל-פה ובכתב להיקפה והתמשכותה של אפליה מבוססת ייחוס משפחתי באזורים שונים בעולם,

מגיעה למסקנה כי יש צורך להשקיע מאמצים חדשים ולהגביר את המאמצים הקיימים ברמת חוקי המדינה והתנהלות המדינות, לביעור פגע האפליה על רקע ייחוס משפחתי ולהעצים קהילות הנפגעות מאפליה כזו,

משבחת את מאמצייהן של מדינות שנקטו אמצעים לביעור אפליה על רקע ייחוס משפחתי ולתיקון השלכותיה,

מעודדת בנמרצות את המדינות הנגועות באפליה כזו, שעדיין לא הכירו בתופעה או לא טיפלו בה, לנקוט אמצעים לשם כך,

מזכירה את הרוח החיובית שבה התנהל הדיאלוג בין הוועדה לבין ממשלות בשאלת האפליה על רקע ייחוס משפחתי וצופה המשך דיאלוג בונה מסוג זה,

מייחסת חשיבות עליונה לעבודתה המתמשכת במאבק בכל הצורות של אפליה על רקע ייחוס משפחתי,

מגנה בתוקף אפליה על רקע ייחוס משפחתי, כגון אפליה המבוססת על קסטה ועל מערכות מקבילות של מעמד העובר בירושה, באשר הן הפרה של האמנה,

וממליצה כי המדינות שהן צד לאמנה יאמצו, באופן ההולם את הנסיבות הספציפיות של כל אחת מהן, חלק מהאמצעים המפורטים להלן או את כולם:

1. אמצעים בעלי אופי כללי

1. אמצעים לזיהוי קהילות המבוססות על ייחוס משפחתי, נתונות לסמכות השיפוט שלהן וסובלות מאפליה, במיוחד על בסיס קסטות ומערכות מקבילות של מעמד העובר בירושה, ואשר ניתן לזהות את קיומן על סמך גורמים שונים לרבות חלק מאלה המפורטים כאן או כולם: אי-יכולת או יכולת מוגבלת לשנות מעמד העובר בירושה; הגבלות הנאכפות על-ידי החברה על נישואין מחוץ לקהילה; הפרדה במרחב הפרטי ובמרחב הציבורי, לרבות בדיור ובחינוך, בגישה למרחבים ציבוריים, לאתרי פולחן ולמקורות ציבוריים של מזון ומים; הגבלת החופש לעזוב תחומי עיסוק העוברים בירושה או עבודה משפילה או מסוכנת; החזקת בני אדם כעבדי חוב; הכפפת אנשים לשיח השולל אנושיות תוך התייחסות לטומאה או לאיסור בנגיעה; וחוסר כבוד כללי לכבודם האנושי ולהיותם שווים כבני אדם;
2. לבחון את האפשרות לשלב בחוקת המדינה איסור מפורש על אפליה על רקע ייחוס משפחתי;
3. לבחון, לחוקק או לתקן חקיקה במטרה להוציא אל מחוץ לחוק בהתאם לאמנה את האפליה על רקע ייחוס משפחתי על כל צורותיה;
4. ליישם בנחרצות חקיקה ואמצעים אחרים הנמצאים כבר בתוקף;
5. לגבש ולהוציא לפועל אסטרטגיה לאומית מקיפה בהשתתפות חברים בקהילות נפגעות, לרבות אמצעים מיוחדים בהתאם לסעיפים 1 ו-2 לאמנה, כדי לבער אפליה לרעת חברים בקבוצות המבוססות על ייחוס משפחתי;
6. לאמץ אמצעים מיוחדים לטובתן של קבוצות וקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי כדי להבטיח את ההנאה שלהן מזכויות האדם ומחירויות היסוד, בייחוד בכל הנוגע לגישה לשירותים ציבוריים, לתעסוקה ולחינוך;
7. ליצור מנגנונים סטטוטוריים, באמצעות חיזוק המוסדות הקיימים או הקמה של מוסדות מיוחדים, לקידום כיבודן של זכויות האדם השוות של חברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי;
8. לחנך את כלל הציבור לגבי חשיבותן של תכניות להעדפה מתקנת לצורך טיפול במצבם של נפגעי אפליה על רקע ייחוס משפחתי;

9. לעודד דיאלוג בין חברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי לבין חברים בקבוצות חברתיות אחרות;

10. לערוך סקרים תקופתיים בנוגע למציאות של אפליה על רקע ייחוס משפחתי ולספק לוועדה בדוחותיהן מידע שהופרד למרכיביו בנוגע לתפוצה הגיאוגרפית ולתנאים הכלכליים והחברתיים של קהילות המבוססות על ייחוס משפחתי, לרבות מנקודת מבט מגדרית;

2. אפליה מרובדת לרעת נשים מקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי

11. להביא בחשבון, במסגרת כל התכניות והפרויקטים המתוכננים ומיושמים ובמסגרת האמצעים הננקטים, את מצבן של נשים החברות בקהילות כאלה, באשר הן קרבנות לאפליה מרובדת, לניצול מיני ולזנות כפויה;

12. לנקוט את כל האמצעים הנחוצים כדי לבער אפליה מרובדת לרעת נשים, לרבות אפליה על רקע ייחוס משפחתי ובייחוד בתחומי הביטחון האישי, התעסוקה והחינוך;

13. לספק מידע שהופרד למרכיביו על מצבן של נשים הנפגעות מאפליה על רקע ייחוס משפחתי;

3. הפרדה

14. לפקח ולדווח על מגמות הגורמות להפרדה של קהילות המבוססות על ייחוס משפחתי ולפעול לביעורן של ההשלכות השליליות העולות מהפרדה כזאת;

15. להתחייב למנוע, לאסור ולבער דפוסי פעולה של הפרדה המופנית נגד חברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי, לרבות בתחומי הדיור, החינוך והתעסוקה;

16. להבטיח לכל אדם את הזכות לגשת באורח שווה וללא אפליה לכל מקום או שירות שנועדו לשימוש כלל הציבור;

17. לנקוט אמצעים לקידום יישובים מעורבים שבהם חברים בקהילות נפגעות מעורים בגורמים אחרים בחברה ולהבטיח כי שירותים ליישובים כאלה יהיו נגישים לכול באורח שווה;

4. הפצה של דברי שטנה, לרבות באמצעות תקשורת ההמונים והאינטרנט

18. לנקוט אמצעים נגד כל הפצה של רעיונות בדבר עליונות או נחיתות של קסטה או של רעיונות המנסים להצדיק אלימות, שנאה או אפליה לרעה של קהילות המבוססות על ייחוס משפחתי;
19. לנקוט אמצעים חמורים נגד כל הסתה לאפליה או לאלימות נגד הקהילות, לרבות באמצעות האינטרנט;
20. לנקוט אמצעים להעלאת המודעות בקרב אנשי תקשורת לגבי טבעה ושכיחותה של אפליה על רקע ייחוס משפחתי;

5. ניהול השפיטה

21. לנקוט את כל האמצעים הנחוצים כדי להבטיח גישה שווה למערכת המשפט לכל חברי הקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי, לרבות באמצעות מתן סיוע משפטי, קידום האפשרות להגיש תביעות קבוצתיות ועידוד ארגונים לא ממשלתיים להגן על זכויות קהילה;
22. להבטיח, כאשר הדבר רלוונטי, כי החלטות שיפוטיות ופעולות רשמיות יביאו בחשבון באורח מלא את האיסור על אפליה על רקע ייחוס משפחתי;
23. להבטיח את העמדתם לדין של אנשים המבצעים פשעים נגד קהילות המבוססות על ייחוס משפחתי ולספק פיצויים הולמים לנפגעי פשעים כאלה;
24. לעודד את גיוסם של חברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי למשטרה ולגופים אחרים האמונים על אכיפת החוק;
25. לארגן תכניות הכשרה לעובדי ציבור ולגורמי אכיפת החוק במטרה למנוע עוולות שמקורן בדעות קדומות נגד קהילות המבוססות על ייחוס משפחתי;
26. לעודד דיאלוג בונה בין המשטרה וגופים אחרים האמונים על אכיפת החוק לבין חברים בקהילות אלה ולקדם את האפשרות לנהל;

6. זכויות אזרחיות ומדיניות

27. להבטיח כי הרשויות במדינה הנוגעת בדבר, בכל הדרגים, ישתפו חברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי בהחלטות המשפיעות עליהן;
28. לנקוט אמצעים מיוחדים וממשיים כדי להבטיח לחברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי את הזכות להשתתף בבחירות, להצביע ולהציג מועמדות על סמך זכות הצבעה שווה ואוניברסאלית, ולקבל ייצוג הולם בממשלה ובגופים המחוקקים;
29. לקדם בקרב חברי הקהילות את המודעות לחשיבות שבהשתתפותם הפעילה בחיים הציבוריים והפוליטיים ולהסיר חסמים בפני השתתפות כזאת;
30. לארגן תכניות הכשרה לשיפור כישורי התוויית המדיניות והמנהל הציבורי של עובדי ציבור ושל נציגים פוליטיים המשתייכים לקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי;
31. לנקוט אמצעים לזיהוי אזורים המועדים לאלימות על רקע ייחוס משפחתי כדי למנוע את הישנותה;
32. לנקוט צעדים נחרצים כדי להבטיח את זכויות הנישואין של חברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי המעוניינים להינשא מחוץ לקהילה;

7. זכויות כלכליות וחברתיות

33. לפתח, לאמץ וליישם תכניות ופרויקטים לפיתוח כלכלי וחברתי באורח שווה וללא אפליה;
34. לנקוט אמצעים משמעותיים ויעילים כדי לבער את העוני בקרב קהילות המבוססות על ייחוס משפחתי ולהיאבק בהדרתן החברתית או בדחיקתן לשוליים;
35. לפעול בשיתוף עם ארגונים בין-ממשלתיים, לרבות מוסדות פיננסיים בינלאומיים, כדי להבטיח כי תכניות פיתוח או סיוע שהם תומכים בהן יביאו בחשבון את המצב הכלכלי והחברתי של חברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי;

36. לנקוט אמצעים מיוחדים כדי לקדם את העסקתם של חברים בקהילות הנפגעות במגזר הפרטי ובמגזר הציבורי;
37. לפתח או ללטש חקיקה והתנהלות בפועל האוסרות באופן ספציפי על כל דפוסי הפעולה המפלים בהעסקה ובשוק העבודה על רקע ייחוס משפחתי;
38. לנקוט אמצעים נגד גופים ציבוריים, חברות פרטיות והתאגדויות אחרות החוקרים את ייחוסם המשפחתי של מועמדים להעסקה;
39. לנקוט אמצעים נגד דרכי התנהלות מפלות של רשויות מקומיות או של בעלים פרטיים ביחס למגורים ולגישה לדיוור הולם של חברים בקהילות הנפגעות;
40. להבטיח גישה שווה לשירותי בריאות ולשירותי ביטוח סוציאלי לחברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי;
41. לשתף קהילות מושפעות בעיצוב וביישום תכניות בריאות ופרויקטים בתחום זה;
42. לנקוט אמצעים כדי לתת מענה לפגיעותם המיוחדת של ילדים מקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי להעסקה מנצלת של ילדים;
43. לנקוט אמצעים נחרצים לביעור עבדות חוב ותנאי עבודה משפילים הקשורים לאפליה על רקע ייחוס משפחתי;

8. הזכות לחינוך

44. להבטיח כי מערכות החינוך הציבוריות והפרטיות יכללו ילדים מכל הקהילות ולא ידירו ילדים כלשהם על בסיס ייחוסם המשפחתי;
45. לצמצם את שיעורי הנשירה של ילדים מבתי הספר בכל הקהילות, ובייחוד של ילדים בקהילות הנפגעות, ולהקדיש תשומת לב מיוחדת למצבן של ילדות;
46. להיאבק באפליה מצד גופים ציבוריים או פרטיים ובכל הטרדה של תלמידים החברים בקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי;
47. לנקוט את האמצעים הנחוצים בשיתוף פעולה עם החברה האזרחית כדי לחנך את האוכלוסייה ככלל ברוח של אי-אפליה ושל כיבוד הקהילות הסובלות מאפליה על רקע ייחוס משפחתי;

48. לבחון את נוסח כל ספרי הלימוד הכוללים דימויים, התייחסויות, שמות או דעות סטריאוטיפיים או מבזים בנוגע לקהילות המבוססות על ייחוס משפחתי ולהחליף נוסח זה בדימויים, התייחסויות, שמות ודעות המעבירים מסר על הכבוד הראוי לכל בני האדם ועל השוויון בזכויות האדם שלהם.